

Csarnok november 10.-én megtartott közgyűlésén Trebicky dr elnök a következőket jelentette ki: „Egy terjedelmes kérdőív alapján megállapította a Csarnok, hogy a prágai körzetben jelentősebb általános gazdasági felélénkülésről mindeztideig nem lehet szó. Rendszerint viszonylag csekély javulás mutatkozik csupán, mely tartósságát illetően bizonytalan. Sok iparág nem képes kibontakozni a mély stagnációból. Másokban a helyzet rosszabbodott. Természetesen feltételeznünk lehet, hogy a körzet gazdasági javulása a küszöbön áll. Ez azonban hosszas lefolyásúnak ígérkezik.”

Mindenesetre bizonyos az, hogy a legközelebbi hónapokban a termés és a munkapiac kedvezőbb alakulásával lehet számolni, mint az elmúlt esztendőben. Éppen olyan bizonyos azonban az is, hogy ennek a felélénkülésnek nem jósolhatunk hosszú életet. Mindeztideig nem látunk olyan intézkedéseket, melyek tartós gazdasági javulást ígérnének. A gazdasági élet mai feltételei mellett ilyen intézkedésekre nem is igen van kilátás.

K.K

V I L Á G S Z E M L E

Világszerte alakulnak a frontok!... Ez az első benyomás, melyet az égő Madrid rőt fényében körültekintő krónikás nyer. Félő, hogy a polgárháborúban izzó Spanyolország szikrája Európa puszkaporos hordóját mielőbb szétveti. Francóék elismerése az olasz és német hatalom által, a blokádháború fejleményei, könnyen kiváltói lehetnek oly eseményeknek, melyek mechanikusan vezetnek tovább a nagy kataklizmára. Az Ibériai-félsziget földrengéshulláma elgyűrűdzik, hogy tovább ne menjünk, pl. Francia-Észak-Afrikára is, ahol rejtélyes ügynökök segítenek szítani a francia- és zsidó-gyűlölet amugyis lobogó lángját. Algir, Tunisz és Marokkó arabjai vérszemet kaptak, miként az algiri főmufti meggyilkolása vagy a fezi zavargások is mutatják. A fegyverkezési ipar máris békekonjunkturáját éli. 1925-től 1935-ig a hadfelszerelésre kötött summa 3.5 milliárd aranydollárról 5.4 milliárd aranydollárra nőtt a világon — évente. A hadikonjunkturát élvező, nyersanyagot és élelmiszert szállító államok örökké szeretnék kinyújtani e prosperitás szakaszát, anélkül, hogy ennek végén megjelenne a háború. Az északi államok: Dánia, Norvégia, Svédország és Finnország államfőinek október 27.-i találkozása a béke megvédésének a jegyében folyt le és *Holsti*, az új finn külügyminiszter a Baltikumot is megkísérli egy nagy semlegességi blokkba tömöríteni. Az itt uralmon levő nagy parasztpártok épp oly kevéssé látnának szívesen egy — a baltibárákat visszahozó — német megszállást, mint egy orosz átvonulást és így érthető, ha hajlandóságot mutatnak egy semlegességi blokk megkötésére, ami Oroszország békepolitikájának a vonalában is fekszik.

A hadi konjunkturának tipikus esete Luxemburg, a nehéz ipar e fellegrára, ahol az egynegyed milliót kitevő lakosságból mindössze 11 (tizenegy) a munkanélküli. Ebből a konjunkturából szeretne hasznot húzni az aranyalapot elhagyó Svájc is, de itt a külkereskedelem föllendüléséhez fűzött remények tulzottnak bizonyultak mert ennek nagysága legfeljebb 30 százalékkal növekedik. A svájci osztályellentétek nem enyhülnek, a háborús ijedelem (mint azt *Klotz* kapitány háborút jósló könyvének lefoglalása is igazolja) emelkedőben, és így érdekes tünet a

kantonok választásának mértege, mely Schaffhausenben 15-ről 26-ra növelte a szocialista mandátumok számát és Genfben is megtartotta a szocialisták elsőbbségét. A svájci példán könnyű demonstrálni a *puszta* valutaleértékelés elégtelen voltát, ha az megfelelő piacmonopólium nélkül történik. Az északi államok devalvációja pl. a fontvalutájú Angliára való tekintettel történt, mely Ottawa ellenére is (bár a dán vajkivitelt tavaly már az új-zélandinak volt kénytelen átengedni a világelsőséget) megmaradt piacnak. Amilyen mértékben bomladozik az ottawai „birodalmi gazdasági rendszer” (Anglia „barátilag” kéri Kanadát angliai vasexportja mérséklésére, India nagynehezen is csak *ideiglenesen* hosszabbítja meg az ottawai szerződéseket) oly mértékben járnak jól Anglia nyersanyag- és élelmiszer-szállítói, viszont ugyanakkor a brit készárú export kielezi a világpiaci versengést. Tehát Svájcban is egyre több hang hallatszik a csak a külföldet gazdagító „végkiárusítás” ellen. A holland devalváció a hatalmas gyarmati monopóliumra való tekintettel könnyebben bonyolódik le, ám a járadékos réteg megsarcolása, a szervezett regresszió vitorláinak ad szelet, ami *Snyders* tábornok volt világháborús vezérkari főnök és *Quwent* altengernagy Nemzeti Ujjáépítő Szövetségének „Nemzeti Orániai Frontot a marxizmus ellen” követelésében nyilatkozik meg. Belgium hasonló erőinek mozgalma talán a Rex brüsszeli tüntetésével kulminált, ami úgy látszik Rex-lapoknak katolikus részről történő szubvenció megvonásával is összefügg.

Ha a világgazdaság pusztán számszerű konjunkturát mutat is a fegyverkezési-boom mögött sötét árny gyanánt áll a tény, hogy míg az ipari termelés csak 5 százalékkal marad alatta a válság előttinek, addig a munkanélküliség még mindig kétharmada a legutóbbi évek számadatainak. A német (és japán) küzdelem a piacért pedig élesedik. Európa Keletén az agrárválság strukturális; Lengyelországban egy hektár földnek a mai viszonyok közt háromszor annyi falusi lakost kell eltartania, mint Oroszországban, kétszer annyit, mint Dániában és Esztországban és másfélszer annyit, mint Németországban, Csehszlovákiában és Magyarországon. (*Poniatovszki* földreform miniszter adata.) A lengyel belpolitikai helyzet a legkevésbé sem járul hozzá a kibontakozáshoz, de még komorabb a külpolitikai kép. Egy új háború a legkomolyabban veszélyezteti a *Rzespospolita Polska* fennállását. Ezért helyezkedtek a szociáldemokraták a honvédelmi alapra, e félelem sarkalja *Stachievitz* vezérkari főnök hadseregreformjait és ezért pl. az ukrán destruktív elemek elleni erély. A *Tengeri és Gyarmati Liga* pedig három napos tüntetéssel hívja fel a figyelmet a mai viszonyok a mai túlnépesedésre (1915-35 100.000 emberrel több ember vándorolt vissza, mint ki.) Bulgária kormánya radikálisan jár el az elégedetlenekkel szemben: aki bírál, az internálótáborba kerül. Görögország új diktátora, *Metaxas* sem tud paradicsomot elővarázsolni, sőt minden takarékosági rendszabály ellenére a 650 millió drachmás deficit új 200 millióval nőtt. Most tehát petróleumot vél Macedóniában és Thráciában felfedezni, melynek feltárásával a német *Itag-ot* bizták meg.

A stratégiai jelentőségén kívül a petróleum az, ami Albániába vonzza az olasz tőkét is. A márciusi olasz-albán egyezmény gyakorlati alkalmazása előrehalad. Olasz mezőgazdasági gépek érkeznek cserébe a petróleum, dohány, erdő birtokbavételért. Minthogy a kereskedelmi mérleg erősen passzív, az olcsó japán textilárakat is szívesen veszi Albánia. Olasz nyomásra a parlament megbuktatta a munkakényszer kérdésében a *Frascheri* kormányt és *Kocsa Kota* lett a miniszterelnök, akinek külügyminisztere, *Iibahova* volt párisi követ és belügyminisztere

Musa Juka, Itália legnagyobb hivei közé tartoznak.

Az albán kormányváltással egyidőben történt, de ennél jelentősebb az U. S. A. elnökválasztás. *Roosevelt* óriási méretű győzelme korántsem a programjának szól. Választási ígéreteket az U. S. A.-ban sem vesz komolyan senki, az új „prosperitásban” pedig a New Dealnak nem sok a része. A munkanélküliség ma sem csekélyebb, mint 1932-ben, az államadósság pedig *Roosevelt* alatt megduplázódott, a nemzeti jövedelem csak talán 56 milliárd aranydollár lesz, az 1929-es 81 milliárddal szemben. Az új konjunkturát a világtendencia hozta létre, amit az U. S. A.-ban megkönnyít a természeti kincsekben való gazdagság és a 125 millió főre rugó, belvámoktól nem tagolt fogyasztó terület, melynek felvevőképességét az árcsökkenések és a részletüzlet is emelték. *Roosevelt* győzelme elsősorban, mint a demokrácia melletti hitvallás értékelendő, — akkor is ha ép' az elnökválasztáskor gigászi kikötősztrájk borult a partvidékekre.

Az U. S. A.-tól délre, Mexicóban *Cardenas* elnök folytatja harcát a szervezett regresszió és külföldi szövetségeseik ellen. Minden jobboldali tiltakozás ellenére támogatja Madridot. Az imperialista tőkére pedig a szeptember 14.-i „közéleti expropriációs közjóléti” törvényjavaslat készül lesújtani. A munkások nem várva meg a *törvény* hatásait Tampicóban a *Mexican Eagle Oil* telepein sztrájkba léptek, mely további kihatásában 20.00 munkással tétette le a petróleum mezőkön a szerszámot.

Chilében a második legerősebb polgári párt a két munkáspárttal *Frente popular-t* alakított a radikális renegát *Alessandri* elnök konzervatív pártra támaszkodó uralma ellen. *Alessandri* a konzervatívokból, liberálisokból és demokratákból álló *Frente nationalt* vonultatta fel ez ellen. A harc majd a márciusi elnökválasztáson dől el. *Alessandri*nak a német mintára szervezkedő nemzetiszocialista párt ellen is kell hadakoznia, míg a *Frente popular-t* a radikálisok egy töredéke támadta hátba.

Peruiban *Benavides* elnök az A. P. R. A. (Asociacion popular revolucionaria americana) jabokinus párttól támogatott *Eguiguren* szocialista elnökjelölt győzelmét erőszakkal akadályozta meg. Hogy a figyelmet az államcsinyről elterelje, *Benavides* betört a felső Amazonas vidéki, *Ecuador* által követelt vitás területre, hogy *Roosevelt* döntésének elébe vágjon. A Rio Santiago vidékén tehát új délamerikai háború várható, ha csak *Benavides* nem gondol otthoni ingadozó pozíciójára. A Chaco-háború elnökeinek sorsa, de elődéé, *Sanchez Cerro-é* is, talán meggondolásra készíti...

Aj Csendes Óceán másik oldalán, Japánban is készül a nyílt diktatura! A hadsereg négy pontból álló „reformprogramot” terjesztett *Hirota* elé, melynek megvalósulása nyíltan is a haderő uralmát jelentené. A parlamenti pártok erélyes határozatokban tiltakoztak a tábornokok uralomratörése ellen, de nem sok sikerrel. Jellemző, hogy *Ujeda* tábornok, Mandzsutikuo tényleges ura, miután *Minami* koreai kormányzóval megbeszélte lumenben e két ország egyesítését, kijelentette, hogy az itteni kormányzásba a parlamentnek nem lesz beleszólása. A generálisok elkeseredését Japán válságos helyzete magyarázza. A japán „dumping” az angolszász elzárkózás által halálos sebet kapott. Az Ausztrália elleni gyapjuboykott nem járt sikerrel, mert a délafrikai és újzealandi gyapju drágább és rosszabb. A kínai boykott terjed. Tetejében még soha ilyen rossz nem volt a külpolitikai helyzet. Anglia és az U. S. A. ellenség, mely Kínát támogatja. A Fülöp szigetek függetlenségére helyezett remények csalódást hoztak. Még szerencse, (mint *Ohta* volt moszkvai

követ mondja), hogy a Szovjetunió, ha erősebb is lett, békét akar a Távol-Keleten. A tábornok kar szamuráj elszántsággal fegyveresen akar az egérfogóból kitörni. Felfogásuk a közvélemény jó részével egyezik, amely tüntetően fitymálta Sir *Charles Little* brit flottája látogatásának elmaradását a Formozán megvert két angol matróz miatt. Viszont a háborúhoz pénz is kellene, holott már az 1937-38-as költségvetés 3.4 milliárd kiadást tüntet föl a jelenlegi 2.3 milliárd yen helyett. Egyelőre a vámokat emelték kétszeresükre.

Japán dühét Kina ellenállása fokozza. Nanking diktátora. Csiang-Kai-sek angolszász biztatása megkeményítette gerincét a Felkelő Nap országával szemben. Az 50. születésnapját ünneplő Csiang nem gondol a japánok által megbuktatott, most meghalt *Tuan-Si-juj* marsall sorsára és csapatai sikerrel verték ki Szüijüanból a japán vezetéssel betörő mandzsungolokat. Így Teh Vang herceg is habozik Pailing-Miaoban, hogy elszakadjon-e nyíltan mongoljaival Kinától. Csiang csapatai Lan-Csau-funál a vörösökkel is harcban állnak, kik Urumcsi, Hámi és Kuldza felől kapják a fegyvereket. Kinai-Turkesztán teljesen orosz befolyás alatt áll, amióta a „Nagy Ló” (Ma-Csung-juan) is orosz segítséghez fordult és Amor, a Mongol Népköztársaság miniszterelnöke Moszkvában tárgyal a határkérdésekről. Csiang elsősorban az U. S. A.-ban bizik, melynek *Clipper*-repülőgépei október 22-én Alaviedából Manillába menetrendszerűen felvették a közlekedést és amely majd a Pán-Amerikai konferencián hívja fel a figyelmet a „japán veszedelemre.”

Az angolok figyelmét inkább a Földközi tenger és a Közel-Kelet köti le. Irákban egykori ifjútörök nacionalisták puccsal-űzték el az anglophil *Jazin-Nuri* kormányt, sőt hadügyminiszterét, Lawrence egykori harcosát, Dzsafár pasa el Aszkárit meg is ölték. A puccs élén a kurd *Bekr Szidki* fővezér, a keresztény asszirok irtója állt, ki az egykori ifjútörök nagyvezír öccsét, *Szejid Hikmet Szulejmant* tette meg miniszterelnöknek. Ők és *Dzsafár Chalibi* pénzügyminiszter híres angolellesenek, kik fejedelmi pompával fogadták *Ferzi Kaukádzit*, a palesztinai guerillák vezérét. Uralmuk sok gondot okoz még Nagy-Britanniának, melynek nemcsak a mosszuli kőolajat, de az India felé vivő repülő utvonalat is tartania kell, azzal a 22 géppel, melynek állomásozását Bagdadban az 1932-es szerződés megengedi. Egyelőre óvakodnak Angliát nyíltan kihívni. Először Musztafa Kemál, a perzsa sah és a pánarab mozgalom közt. akarnak közeledést létrehozni, ami Egyiptommal máris sikerült,

Egyiptomban a kamara 202:11, a szenátus 109:7 elfogadta az angolokkal történt kiegyezést. Egyiptom máris 5 millió fontot előlegez a szudáni közmunkákra, jelezvén az ottani gazdasági életben való részvétel szándékát. Ez nem nagyon tetszhet a *Sudan Plantations Syndicates Ltd.* nagy gyapottermelővállalat angoljainak, akik ez évben 589.500 font bevétellel 132.00 fonttal többet vettek be, mint tavaly. De a nagy összecsapások januárra, a kapitulációk kérdésében várhatók...

Abessziniában Debocordionál az olaszok leverték *Fiore Mariam* seregét, míg nyugaton és délnyugaton az angol határhoz közelednek. Itália itt egy 70.000 békelétszámú sereget akar megteremteni, főrészen bennszülöttekből. Ez sem nagyon tetszhet az angoloknak, de még kevésbé Tanganyikának és a Délafrikai-Unionak... D. F.

OLVASÓINK FIGYELMÉBE I

Október hó elseje óta a lap romániai terjesztését *Salamon Ernő* ur, a lap munkatársa vezeti.